

Social- och arbetsmarknadsnämnden

Samordningsförbund i Sundbyberg

Beslutsunderlag

- Förstudie samordningsförbund, finns i diariet dnr SAN-0082/2015
- Social och arbetsmarknadsnämndens protokoll den 20 oktober 2015, § 94, finns i diariet dnr SAN-0082/2015
- Kommunstyrelsens styrnings- och ägarutskotts protokoll den 5 oktober 2015, § 47, finns i diariet dnr SAN-0082/2015
- Kommunstyrelsens protokoll den 9 november 2015, § 270, finns i diariet dnr SAN-0082/2015
- Kommunfullmäktiges protokoll den 23 november 2015, § 449, finns i diariet dnr SAN-0082/2015
- Socialnämnden Solna stads protokoll den 13 december 2016, § 108, finns i diariet dnr SAN-0082/2015
- Förslag till avsiktsförklaring för samordningsförbundet Sundbyberg
- Förslag till förbundsordning för samordningsförbundet Sundbyberg
- Social- och arbetsmarknadsförvaltningens skrivelse den 17 augusti 2017

Sammanfattning

Kommunfullmäktige beslutade den 23 november 2015, § 461 att ge social- och arbetsmarknadsnämnden i uppdrag att ta fram avsiktsförklaring och förbundsordning för bildandet av finansiellt samordningsförbund med Solna stad, Stockholms läns landsting, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Socialnämnden i Solna stad fattade i december 2016, § 108 beslut om att inte gå vidare med bildandet av ett samordningsförbund. Sundbybergs stad har därefter fortsatt arbetet med att söka andra samarbetskommuner och parallellt utreda vilka för- respektive nackdelar det finns med att som ensam kommun medverka i ett samordningsförbund. Inga närliggande kommuner vill i dagsläget bilda ett samordningsförbund. Fördelarna med att vara ensam kommun i samordningsförbund bedöms dock överväga nackdelarna. Förslag till avsiktsförklaring och förbundsordning är framtagna i en partsammansatt arbetsgrupp med representanter från Stockholms läns landsting, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen samt Sundbybergs stad. Förslaget innebär att staden tillsammans med Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Stockholms läns landsting bildar ett samordningsförbund för finansiell samordning. Budgeten bedöms uppgå till 2 miljoner kronor varav staden bidrar med 500 000 kronor årligen. Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan Stockholms läns landsting och Sundbybergs stad går in med 25 procent vardera. Samordningsförbundet Sundbyberg föreslås starta 1 juli 2018 vilket skulle innebära halverad budget år 2018.

Förslag till beslut

Social – och arbetsmarknadsnämnden föreslår att kommunfullmäktige beslutar

1. Sundbybergs stad bildar tillsammans med Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Stockholms läns landsting ett finansiellt samordningsförbund.
2. Förslag till förbundsordning och förslag till avsiktsförklaring för det finansiella samordningsförbundet godkänns.
3. Det finansiella samordningsförbundet föreslås starta 1 juli 2018 under förutsättning att beslut om bildande och godkännande av avsiktsförklaring och förbundsordning fattas i samtliga medverkande myndigheter. Budgeten blir då för halvåret 1 miljon varav staden står för 250 000 kr.
4. Social- och arbetsmarknadsnämnden hemställer hos kommunstyrelsen/kommunfullmäktige om ett tilläggsanslag om 250 000 kronor för att täcka den kommunala delen av det finansiella samordningsförbundets budget för 2018. Kostnad för kommande år hemställs hos kommunstyrelsen/kommunfullmäktige att beaktas i budget för 2019.

Leif Hallström/Anna Åström Brewitz
Tf. förvaltningschef

Bakgrund

Sedan 1 januari 2004 är det möjligt för Arbetsförmedling, Försäkringskassan, kommuner och landsting att bilda finansiella samordningsförbund. Det finns i dagsläget 81 samordningsförbund i Sverige där 247 av 290 kommuner ingår.

Kommunfullmäktige fattade i november 2012 beslut att ge dåvarande kompetens- och arbetsmarknadsnämnden i uppdrag att utreda bildandet av ett samordningsförbund. Under 2014-2015 träffades en arbetsgrupp med representanter för Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Stockholms läns landsting, Solna stad och Sundbybergs stad och en förstudie som Försäkringskassan dokumenterade togs fram. Förstudien godkändes i social- och arbetsmarknadsnämnden den 20 oktober 2015 och överlämnades till kommunstyrelsen. Den 9 november 2015 fattades ett politiskt inriktningsbeslut i kommunstyrelsen i Sundbyberg om att ge social- och arbetsmarknadsnämnden i uppdrag att ta fram avsiktsförklaring och förbundsordning för bildandet av finansiellt samordningsförbund med Solna stad, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Stockholms läns landsting. Kommunfullmäktige fattade den 23 november 2015 beslut om att Sundbybergs stad bildar ett samordningsförbund med Solna stad, Stockholms läns landsting, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen.

Socialnämnden i Solna stad fattade i december 2016 beslut om att inte gå vidare med bildandet av samordningsförbund och valde därefter att kliva av samarbetet. Solnas beslut om att inte delta i bildandet av samordningsförbund har inkommit för kännedom till Sundbyberg. Solna beskriver redan pågående samverkan och arbetsmetoder för olika målgrupper. Solnas socialnämnd bedömer att den effektivitetsökning som är syftet med ett samordningsförbund inte skulle stå i relation till den kostnad som faller på staden. Övriga nämnder i Solna stad har inte visat något intresse för att medverka i ett samordningsförbund och socialnämnden i Solna avstår från att medverka i bildandet av ett samordningsförbund.

Andra samarbetskommuner

Social- och arbetsmarknadsförvaltningen har fortsatt arbetet med att söka andra samarbetskommuner. Arbetet har resulterat i att Järfälla och Upplands-Bro meddelat att kommunerna i nuläget inte är intresserade av att ingå i ett samordningsförbund. Ekerö har fått i uppdrag av socialnämnden att utreda möjligheterna att starta samordningsförbund och ett första möte mellan kommunerna har ägt rum. Ekerö är i början av att sätta sig in i vad samordningsförbund innebär för kommunen och är inte redo att gå vidare i dagsläget. Sollentuna, Upplands-Väsby och Sigtuna har bildat ett gemensamt samordningsförbund. Säteskommun är Sigtuna och förbundet startade den 1 juni 2017. Det är för närvarande inte möjligt för Sundbyberg att ansluta sig till samordningsförbundet Sollentuna, Upplands-Väsby och Sigtuna.

För- respektive nackdelar med att vara en ensam kommun i ett samordningsförbund

Det finns flera kommuner som valt att bilda ett finansiellt samordningsförbund med endast en kommun. En av fördelarna är att kompromisserna mellan olika kommuners behov minimeras. Nackdelar som eventuellt uppstår med kostnader för t.ex. kompetensutveckling går att överbygga genom att samarbeta med andra samordningsförbund eller kommuner som ännu inte ingår i ett samordningsförbund. I ett större förbund finns oftast ett kansli med förbundschef, ekonomipersonal, administratör och processledare. I mindre förbund samt i förbund med endast en medverkande kommun är det vanligt att det endast anställs en förbundschef/förbundssamordnare på hel- eller deltid som har en bredare roll. Utöver detta kan resurser i form av ekonomi, administration och revisorer köpas in från sätesskommunen alternativt från någon av de andra parternas verksamheter. Projektledare lånas oftast in från verksamheterna och samordningsförbundet står i vissa fall för lönen för de som leder projekten. Andra fördelar är att det blir mer pengar per kommuninvånare om man är ensam kommun och verksamheten blir mer anpassad efter Sundbybergs invånares behov. Kommunen behöver inte kompromissa lika mycket som om flera olika kommuner är med som har olika behov.

Fördelar med samordningsförbund

Sundbyberg har en annan befolkningsstruktur än Solna och Ekerö och har fler medborgare som är bidragsberoende och bedöms ha ett större behov av samordnade rehabiliteringsinsatser. Utöver insatser för individer finns stora fördelar för kommuner att delta i ett samordningsförbund på det strukturella planet. Där myndigheternas olika regelverk och språk krockar och individer hamnar mellan stolarna, eller i en rundgång mellan myndigheterna, kan ett samordningsförbund hitta en gemensam struktur för att överbygga dessa hinder. Flera av de samverkansavtal som kommunen tecknar med myndigheter kan inordnas under det finansiella samordningsförbundet. Att förbundet har en gemensam budget gör att diskussionen om vilken myndighet som ska bära kostnaden kan undvikas. Utöver de vinster i form av effektivare samverkan mellan myndigheterna för individer som har behov av insatser från flera aktörer finns möjligheter att bättre nyttja de insatser som varje myndighet erbjuder. Genom att bilda ett finansiellt samordningsförbund kan de insatser som de medverkande myndigheterna i samordningsförbundet har i sina ordinarie verksamheter komma medborgare till del i större utsträckning när samverkansförbundet gemensamt identifierar målgrupper som behöver samordnade rehabiliteringsinsatser från flera myndigheter. Ytterligare en fördel för Sundbyberg att ingå i ett samordningsförbund är möjligheten att söka medel från Europeiska socialfonden, (ESF) tillsammans med andra samordningsförbund eller gå med i redan startade projekt. Detta ger möjligheten för fler invånare att få stöd för att närma sig arbetsmarknaden. De medel som Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Stockholms läns landsting lägger in i det finansiella samverkansförbundet skulle inte komma den lokala nivån till del utan ett samordningsförbund. Detsamma gäller

möjligheten att samarbeta med andra samordningsförbund kring ESF-finansierade projekt.

Nackdelar och risker med samordningsförbund

En av nackdelarna med att vara en ensam kommun i ett samordningsförbund är att kostnaden för lokal, förbundschef och arvode åt styrelsen blir högre för en ensam kommun. Om flera kommuner är med i samma samordningsförbund delar de på den fjärdedel av budgeten som kommunen bidrar med. Det ställer också högre krav på kommunen och övriga samverkande parter att vara drivande och föreslå utvecklingsprojekt till samordningsförbundet. Om flera kommuner är med kan olika kommuner föreslå olika projekt och vara drivande i olika skeden. Det finns en risk att större delen av budgeten går till administration och att en mindre del blir kvar till insatser för medborgare och utveckling av strukturell samverkan. Det är av största vikt att förbundschef och styrelsens ledamöter är engagerade och driver och initierar projekt som ska leda till att fler invånare uppnår eller förbättrar sin förmåga till förvärvsarbete.

Förslag till bildande av samordningsförbund

Ingen av kommunerna som ligger i närheten av Sundbyberg är i dagsläget intresserade av att gå med i bildandet av samordningsförbund. Fördelarna med att vara en ensam kommun i ett samordningsförbund bedöms överväga nackdelarna. Trots att de administrativa kostnaderna framförallt i uppbyggnadsskedet kommer att ta en stor del av budgeten, bedöms potentialen för vad ett samordningsförbund kan ge i minskade kostnader på sikt överväga riskerna.

Social- och arbetsmarknadsnämndens förslag är att Sundbybergs stad tillsammans med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Stockholms läns landsting går vidare och bildar ett samordningsförbund. Om staden längre fram gör bedömningen att det skulle vara fördelaktigt att ingå i ett större samordningsförbund finns olika alternativ. Det är vanligt att kommuner går med i redan bildade samordningsförbund och ett framtida samordningsförbund i Sundbyberg kan bjuda in grannkommunerna att ansluta till förbundet om intresse uppstår längre fram. Alternativt kan samordningsförbundet Sundbyberg slås ihop med annat redan bildat samordningsförbund.

Organisation

Samordningsförbundet är en egen juridisk person och ska ha en styrelse med representanter från alla medlemmar. Kommun och landsting representeras av politiker och Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan representeras på tjänstemannanivå. Det är viktigt att alla i styrelsen har mandat från respektive myndighet. På kommunal nivå innebär det att det bör vara en politiker med mandat att driva frågor för hela stadens räkning. Alla styrelseledamöter i förbundet behöver ha en förmåga att höja sig över ett sektoriserat tankesätt och se till de syften och motiv som ligger bakom den finansiella samordningen. Styrelsen har rätt att anställa

förbundschef. Oftast är förbundschef och eventuellt kansli lokaliserade i säteskommunen. Vanligtvis tar säteskommunen även på sig arbetsgivaransvaret för förbundschefen i förbundet och i vissa samordningsförbund är styrelsen arbetsgivare. Detta måste styrelsen fatta beslut om när förbundet är bildat. Det är viktigt att inte det finansiella samordningsförbundet blir en projektorganisation vid sidan om verksamheten. De projekt som initieras av samordningsförbundet ska inte ersätta de insatser som de medverkande myndigheterna fattar beslut om utan fylla de luckor som finns mellan myndigheterna. Målet är att de projekt/aktiviteter som faller väl ut implementeras i ordinarie verksamhet. Samordningsförbundet ses även som en möjlighet för att skapa struktur och förståelse för respektive huvudmans uppdrag.

Målgrupper

I förstudien som togs fram under 2015 ser samtliga parter personer med komplex och/eller svårgräpbar problematik som en viktig målgrupp, då dessa oftast har ett omfattande samordningsbehov. De olika aktörerna är också eniga om att gruppen unga vuxna som varken arbetar eller studerar är en viktig målgrupp. Personer som trots insatser inom myndigheternas ordinarie utbud inte kan etablera sig på reguljära arbetsmarknaden.

I arbetsgruppen är Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Stockholms läns landsting och staden överens om att en alltför snäv avgränsning av målgrupp riskerar att låsa ett framtida samordningsförbunds möjlighet att möta upp växlande behov och att en vidare definition ger förutsättningar för variationer i fråga om lokala insatser. En första åtgärd för ett nystartat samordningsförbund är därför att kartlägga behov och målgrupper för de insatser som ska planeras. Fokus bör vara på personer som har behov av att parterna samverkar på ett bra sätt för att inte hamna mellan stolarna vid sin rehabilitering mot arbete.

Sundbybergs kartläggning 2016

- Antalet 0-klassade som är sjukskrivna ofta med både fysisk och psykisk ohälsa och har ett samordningsbehov bedöms vara mellan 50-100 individer.
- Ytterligare 50 -100 individer pendlar mellan perioder av arbetslöshet och sjukskrivning.
- 5-10 individer deltar i daglig verksamhet Arbetssupporten LSS och skulle kunna vara betjänta av samordningsförbundets insatser för att komma ut i arbetslivet.
- 5-10 unga vuxna individer har idag boendestöd via socialpsykiatrin men är arbetslösa.
- 60 individer, varav 20 utan försörjningsstöd, hade våren 2015 läst SFI mer än 1000 timmar utan att komma vidare.

- Utifrån det kommunala uppföljningsansvaret kan det enligt gymnasiesamordnaren, handla om 20-50 ungdomar som hoppat av gymnasiet där samordningsförbundet skulle kunna göra skillnad.

Samordningsförbundet skulle också fylla en viktig roll för de ungdomar som har funktionsnedsättning och/eller svårigheter att få arbete. Även långtidsarbetslösa i jobb- och utvecklingsgarantin som inte lyckas få en varaktig anställning skulle gynnas.

Många samordningsförbund har under senare tid identifierat nyanlända som en viktig målgrupp för FINSAMs insatser. I Sundbybergs stad i april 2017 fanns 180 personer i etableringen och cirka 50 procent av dessa bedöms bli självförsörjande efter etableringstiden. Risken är att resterande 50 procent blir kommunens ansvar efter det att etableringsprogrammet avslutats på grund av att de behöver ansöka om ekonomiskt bistånd. Detta är en viktig målgrupp för ett framtida samordningsförbund.

Arbetsförmedlingen uttrycker i arbetsgruppen som tog fram förstudien att myndigheten går in med 25 procent till samordningsförbundet, myndigheten kan utöver detta bidra med aktivitetsstöd, anställningsstöd samt har program och insatser för målgrupperna.

Ekonomi

Staten är budgetavgränsande genom att medel till samordningsförbundet äskas från staten. I princip svarar staten för halva myndighetens budget. Därutöver svarar kommunen/kommunerna och landstinget för en fjärdedel vardera. Den statliga finansieringen beror därmed på hur mycket de övriga parterna är beredda att skjuta till. Statens bidrag uppgår maximalt till det dubbla av finansieringen från den part som är beredd att skjuta till lägst belopp. Det finns en begränsad budget för finansiell samordning vilket gör att ju fler förbund som bildas desto fler ska dela på potten. Utifrån ett lokalt perspektiv ökar statsbidraget välfärden för kommunens invånare, genom att myndigheternas aktiviteter kan öka. Detta oavsett om vi pratar om de statliga myndigheterna Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen eller de lokala myndigheterna landstinget och kommunen. De medel staten skjuter till hade inte kommit den lokala nivån tillhanda om inte samordningsförbundet äskat medel. Om det skulle vara två kommuner som deltar i bildandet av samordningsförbundet delar kommunerna lika på kostnaderna alternativt räknar ut fördelningen utifrån antal invånare eller kommunernas försörjningstal. Detta innebär att det är ytterligare en kommuns invånare som ska ta del av samordningsförbundets insatser och att det kan bli kompromisser om kommunerna har olika målgrupper.

Budgeten för samordningsförbundet i Sundbyberg föreslås till 2 miljoner kronor per år. För Sundbybergs stads del innebär det att fördelningen mellan de olika

myndigheterna skulle vara att Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan Stockholms läns landsting och Sundbybergs stad går in med 25 procent vardera. Samordningsförbundets budget ska täcka kostnaderna för löner, ersättningar till styrelsen, ersättare, revisorer samt lokalkostnader och insatser för Sundbybergs invånare. Även ekonomisystem, hemsida och andra administrativa tjänster ska täckas av budgeten.

Första året när man startar upp ett samordningsförbund består kostnaderna i lön till förbundschef/förbundssamordnare, lokalkostnader, arvode till styrelsens ledamöter, ersättare samt revisorer och uppbyggnad av hemsida. Åren därefter när insatser och projekt startar upp är det många samordningsförbund som söker ESF-medel för att genomföra projekt. Det finns exempel på förbund som lägger budgeten utifrån hur stor medfinansiering FINSAM behöver stå för inom beviljade ESF-projekt. Till exempel har några samordningsförbund i Stockholms län gått samman och får 100 miljoner från Europeiska socialfonden för att 2500 personer som står särskilt långt från arbetsmarknaden ska få möjlighet till arbete utifrån sin förmåga. Insatserna kommer genomföras 2016-2020 i projektet: Mobilisering inför arbete (MIA). Nybildade samordningsförbund i Stockholms län har möjlighet att efter ansökan ansluta till MIA enligt Arbetsförmedlingens representant i arbetsgruppen.

Budget

Samordningsförbundet Sundbyberg skulle om beslut fattas ha en årlig budget på 2 miljoner kronor varav Sundbybergs stad bidrar med 500 000 kronor per år. Denna budget ska täcka kostnader för en förbundschef med en uppskattad lön på ca 50000 kronor per månad, med PO påslag (38,33 procent) blir kostnaden ca 800 000 kronor per år. Utöver lönekostnaden tillkommer en kostnad på cirka 100 000 kronor per år för lokal, OH- samt IT kostnader. Första verksamhetsåret tillkommer kostnader för uppbyggnad av hemsida, utbildning för styrelse samt förbundschef och ekonomi. Styrelsens ledamöter, ersättare samt förbundets revisorer kostar uppskattningsvis 160 000 kronor¹ per år och resterande del av budgeten ska bland annat täcka kostnaderna för utveckling av samverkan på strukturellnivå för Sundbyberg och projekt som riktar sig till individer inom identifierade målgrupper. Om förbundet startar 1 juli 2018 blir budgeten halverad första året och fokus blir på uppstart av förbundets verksamhet.

Utvärdering

Det finns olika sätt att utvärdera FINSAM. Ett sätt att mäta är att göra ekonomiska beräkningar av hur snabbt det som samordningsförbundet satsar betalar tillbaka sig. Företaget Payoff har utvecklat en beräkningsmodell där man kan se vad respektive myndighet vinner på att vara med i ett samordningsförbund samt vad det kostar dem. Payoff menar att det går att visa hur lönsamt finansiella samordningsförbund är per individ. Detta sätt att räkna är kortsiktigt och bygger oftast på en 12 månaders period.

---

¹ Kostnaden är från Södra Roslagens samordningsförbund som storleksmässigt är likvärdigt.

Socioekonomiska beräkningar görs också av samordningsförbundens resultat. Det är nationalekonomerna Ingvar Nilsson och Anders Wadeskog som har utvecklat detta sätt att göra beräkningar på långsiktiga ekonomiska effekter för samhället när man väljer att göra insatser tidigt. Vinsterna för olika aktörer delas upp så att man kan göra beräkningar av hur lönsamt investeringen i samordningsförbunden är för kommunen respektive övriga myndigheter i förbundet samt andra samhällsaktörer långsiktigt.

Nationella nätverket för samordningsförbund (NNS) har i en konsensuskonferens 2014 arbetat fram 15 process- och effektindikatorer som ska användas för att utvärdera samordningsförbundens arbete på individ, strukturell samt samhällsekonomiskt nivå. NNS sammanställer också samordningsförbundens resultat i en rapportserie. Exempel på resultat indelade på individnivå, strukturellnivå samt samhällsekonomiskt nivå följer nedan:

Individresultat

Exempel på individresultat är olika former av procentsatser av hur stor andel av deltagare i en individinriktad insats närmar sig arbetsmarknaden, ofta definierad som i arbete, i studier och/eller aktivt arbetssökande. Det kan också vara den genomsnittliga genomströmningstiden för deltagare i insatser men också subjektiva berättelser från individer där förändring rapporteras. De insatser som redovisat mycket bra resultat på individnivå är bland annat:

- Samordningsteam Sala där 85 procent av deltagarna vid avslut var i arbete/studier, (genomsnittstid på 13 månader med 6,4 år av tid med bidragstid i snitt innan start),
- UFFE i Skåne där 64 procent av deltagarna vid avslut var i arbete/studier, (genomsnittstid 12-18 månader)
- PlantEra PlantÄra, ett integrationsprojekt i Helsingborg där 63procent av deltagarna vid avslut var i arbete/studier
- Balder där 57 procent vid avslut var i arbete/studier/aktiv arbetssökande.

Ovanstående exempel kan jämföras med det senaste rikssnittet där 33 procent av de som avslutar en individinriktad insats arbetar eller studerar i någon omfattning. Det som är gemensamt för alla de framgångsrika projekten ovan är att de jobbar med bemötande. Individen som söker sig till projektet eller kommer via någon av myndigheterna stötts att ta fram sin egen drivkraft. De har också lyckats med att få myndigheternas medverkande anställda att hitta ett gemensamt språk och vi-känsla trots olika arbetsgivare, uppdrag och lagstiftning.

Ytterligare ett exempel är integrationsprojektet Salut Halland där 50procent gått vidare till arbete, utbildning eller praktik och andelen som är i behov av offentlig försörjning har minskat drastiskt. Samordningsförbundet beskriver sin metod som

samhällelig rehabilitering, vilket innebär sammanhållen och samordnad rehabilitering istället för uppdelad i medicinsk, social och arbetslivsinriktad.

Strukturresultat

Resultat för finansiell samordning på strukturellt plan utgår från samordningsförbundens uppdrag att finansiera och stödja insatser som på olika sätt motverkar sektorisering och för en ökad grad av effektivt resursutnyttjande.

Framgångsrika exempel på detta är:

- Samordningsförbundet Uppsala län har jobbat som tillfälligt processtöd till en kostnad av 200 000 kronor fått en ansökan kring integration (KISA) beviljats 32 miljoner kronor.
- Samordningsförbundet i Östra Södertörn har stöttat uppstarten av sociala företag i regionen och det har skapat 60 nya jobb och 280 arbetsträningsplatser från 2011-2015.
- Samordningsförbundet i Lund har arbetat fram en gemensam ordbok för att myndigheterna inom förbundet ska förstå varandras språk och hitta gemensamma definitioner.

Samhällsekonomiskt resultat

En samhällsekonomisk utvärdering ger en bra bild av vilka kostnader som finns för utanförskap och vilken ekonomisk nytta som skapas genom att förhindra en fortsatt negativ utveckling för individen och möjliggöra egenförsörjning. NNS har tagit fram en rapport som beskriver de samhällsekonomiska resultaten av insatserna inom samordningsförbunden mellan 2007 -2014. 58 enskilda studier som Payoff genomfört sammanställs i denna rapport. Den genomsnittliga återbetalningstiden för alla insatser är 12 månader på samhällsnivå, detta varierar dock stort. På aktörsnivå är återbetalningstiden för landstinget nio månader, för kommunen tio månader och för Försäkringskassan 20 månader i genomsnitt i de 58 projekten. Arbetsförmedlingen saknar återbetalningstid vilket innebär att intäkten är negativ i genomsnitt för de ingående insatserna.

Försäkringskassan har enligt regleringsbrevet i uppdrag att följa upp samordningsförbundens insatser

Nedanstående tabeller är sammanställningar från Stockholms läns samordningsförbund

Verksamhet pågående projekt 2017	Individeriktade	Strukturövergripande	Totalt
Samordningsförbundet Botkyrka, Huddinge, Salem	10	6	16
Samordningsförbundet Stockholms Stad	3	5	8
Samordningsförbundet Östra Södertörn	11	6	17
Samordningsförbundet Södertälje	5	5	10
Samordningsförbundet Värna	2	1	3
Samordningsförbundet Gotland	4	14	18
Samordningsförbundet Södra Roslagen	2	5	7
Totalt	37	42	79

Verksamhet påbörjade projekt 2016-2017	Indivindiriktade	Strukturövergripande	Totalt
Samordningsförbundet Botkyrka, Huddinge, Salem	2	6	8
Samordningsförbundet Stockholms Stad	3	12	15
Samordningsförbundet Östra Södertörn	2	1	3
Samordningsförbundet Södertälje	6	15	21
Samordningsförbundet Värna	1		1
Samordningsförbundet Gotland		5	5
Samordningsförbundet Södra Roslagen	1	2	3
Totalt	15	41	56

Verksamhet antal deltagare 2017	Indivindiriktade	Strukturövergripande	Totalt
Samordningsförbundet Botkyrka, Huddinge, Salem	245		245
Samordningsförbundet Stockholms Stad			0
Samordningsförbundet Östra Södertörn	431		431
Samordningsförbundet Södertälje	62		62
Samordningsförbundet Värna			0
Samordningsförbundet Gotland	58		58
Samordningsförbundet Södra Roslagen	12		12
Totalt	808		808

Antal försörjning innan insats (2016)	Botkyrka, Huddinge, Salem	Östra Södertörn	Södertälje	Värna	Gotland	Södra Roslagen	Totalt
Sjukpenning/Rehabpenning	54	36	9		13	3	115
Aktivitetsersättning	15	21	10	10	11	1	68
Sjukersättning	3	4	1		1	1	10
A-kassa	8	1				1	10
Aktivitetsstöd	32	56	25	9	6	5	133
Försörjningsstöd	52	142	58	13	13	10	288
Studiestöd/Studiemedel	1	15	18			1	35
Annan offentlig försörjning	4	4	5	3			16
Ingen offentlig försörjning	77	135	29	23	3	4	271
Totalt	246	414	155	58	47	26	946

*Försörjning före samordningsförbundsinsatser i insatser påbörjade 2016. Summan kan bli över 100procent pga. parallella försörjningsformer.

Förändring efter insats	Botkyrka, Huddinge, Salem	Östra Södertörn	Södertälje	Värna	Gotland	Södra Roslagen	Totalt
Uppgift saknas	7	26	5				38
Sjukpenning/Rehabpenning	-4	4	2	1	-4	2	1
Aktivitetsersättning	-4	11	6	-1	2	4	18
Sjukersättning	13	1	-2			1	13
A-kassa	-6	-2	1	-1	1		-7
Aktivitetsstöd	-12	-45	6		-5	-2	-58
Försörjningsstöd	-24	-62	-37	-8	-6	-2	-139
Studiestöd/Studiemedel	30	29	59			1	119
Annan offentlig försörjning		6	-8	1			-1
Ingen offentlig försörjning	6	14	-36	9	11	-2	2

Avslutningsanledningar 2016	Botkyrka, Huddinge, Salem	Östra Södertörn	Södertälje	Värna	Gotland	Södra Roslagen	Totalt
Utskrivning	109	165	199	30	12	6	521
Utskrivning-fortsatt rehabilitering	53	64	39	9	2	2	169
Utskrivning pga sjukdom	48	40	1	3	10		102
Utskrivning pga föräldraledighet	2	7	1		2		12
Utskrivning pga flytt	13	16		1	2		32
Utskrivning - utan uppgift	7	26	5				38
Övrigt	3	8	4	5	3	1	24
Totalt	235	326	249	48	31	9	898

*Utskrivning i tabellen ovan står för har gått till egen försörjning i form av arbete eller studier.

Socioekonomisk analys och metod

Med hjälp av socioekonomiska beräkning går det att ta fram olika scenarier som ger en bild av vad samhället tjänar på att göra insatser på kort och lång sikt. Metoden bygger på olika ekonomiska antaganden om vad en viss målgrupp kostar samhället, till exempel arbetslösa, människor i missbruk, kriminella eller psykiskt sjuka. Dessa kostnader har räknats fram tillsammans med kommuner, samordningsförbund, landsting, Försäkringskassan och Kriminalvården. Med hjälp av modellen går det att göra uppskattningar av vad dessa grupper kommer att kosta samhället om ingenting görs, det vill säga om de fortsätter att vara i utanförskap. Genom att ställa kostnaden för en insats som har till syfte att minska personers utanförskap mot vilka vinster som kan göras. Vinsten i denna metod syftar på mindre nyttjande av samhällets resurser och bidrag med arbetsinsatser och skatteintäkter.

Rapporten barn och unga i Sundbyberg.

I Sundbyberg beställdes en socioekonomisk rapport 2010 för att få en bild av vad utanförskapet kan kosta invånarna samt vad staden kan vinna på att arbeta preventivt med unga. Nedan sammanfattas rapporten:

”Ett socioekonomiskt perspektiv på utanförskap, prevention och rehabilitering”
av Ingvar Nilsson och Anders Wadeskog

Utanförskapet för unga kostar mycket för samhället och värdet av de preventiva och tidiga insatserna kan diskuteras på långsiktig och kortsiktig nivå. De två författarna till analysen beskriver hur vägen mot utanförskap kan se ut, unga som inte klarar grundskolan med godkända betyg och redan där på god väg in i marginalisering. 25 procent avslutade 2010 grundskolan utan godkända betyg i kärnämnen. Det individuella programmet i gymnasieskolan har blivit ett av de största programmen och allt fler ungdomar utestängs från arbetsmarknaden, skriver författarna. Hur upptäcker samhället tidigt när någon behöver stöd och hur kan samhällsaktörerna förhindra att människor hamnar i utanförskap? Tidiga och preventiva insatser har ofta visat sig ge långsiktiga positiva resultat, men kortsiktigt kan man tycka att det är dyrt att satsa på prevention. I den socioekonomiska analysen tas hänsyn till kostnader för samhället i stort och de vinster som görs i form av minskade kostnader för de individer som hamnar utanför. Marginalisering och utanförskap leder till att människor måste försörjas via de offentliga systemen, dessutom uppstår en sorts stamkundseffekt som betyder att ju längre man befinner

sig i ett utanförskap desto mer tilltar behovet av sjukvård och andra välfärdstjänster. Vidare går samhället miste om det produktionsvärde som inte utnyttjas hos individen och de välfärdsintäkter som löneskatt och sociala avgifter som individen skulle kunna bidra med.

Preventionspotentialen i Sundbyberg

Om man arbetar preventivt med barn- och unga i en kommun syftar det till att minska sannolikheten för framtida marginalisering och utanförskap. Analysen utgår från årskullarna 0-7 år i Sundbyberg 2009. Det rör sig om cirka 2900 barn och författarna har tittat på hur många av dessa som sannolikt kommer att få ett normalt liv med arbete, psykisk hälsa och frånvaro av missbruk samt förmåga att försörja sig själva. Om Sundbyberg följer riksmönstret kommer 370 barn eller 12,8 procent av dessa att hamna i ett utanförskap om inget särskilt görs för att förhindra detta. När författarna till rapporten har fått fram denna siffra har de utgått från hur många som enligt statistiken hamnar i olika typer av missbruk eller drabbas av psykisk ohälsa samt hur många som blir långtidssjuka eller långtidsarbetslösa.

I analysen tar man ett exempel på en insats för en 16 åring som är på väg in i utanförskap. Insatsen kostar 500 000 kronor och består i utbildning, terapi och stöd i arbetssökande med mera. Om utanförskapet för den här personen årligen kostar 350 000 kronor så är det första året en förlust på 150 000 kronor men långsiktigt är det en vinst. På fem års sikt ger det en avkastning på mellan 3-4 ggr insatsen. Det innebär att om var tredje person återgår i arbete under de kommande fem åren har processen varit lönsam för kommunen enligt rapporten.

Räknat på den totala samhällskostnaden för ett livslångt utanförskap för gruppen visar det sig enligt kalkylen att det räcker med att man lyckas en gång av 30 för att preventionsinsatsen ska vara en lönsam affär för samhället. När en socioekonomisk kalkyl genomförs för samhället räknas kostnaderna för olika typer av utanförskap. Antal personer multiplicerat, utifrån sannolikhetsberäkningarna, med kostnaderna för respektive utanförskap och därefter summeras detta fördelat på olika myndigheter och samhället totalt. Om ingenting görs för de 7 årskullarna i Sundbyberg skulle årskostnaden uppgå till 166 miljoner kronor för samhället. Livskostnaderna för samtliga fram till ålderspension uppgår till 3,5 miljarder kronor. Försäkringskassan är den aktör som belastas mest i denna kalkyl 36 procent av kostnaderna, tätt följd av kommunen (ekonomiskt bistånd) 27 procent och landstinget 24 procent. Utöver detta kan läggas till det produktionsvärden som förloras och de uteblivna skatteintäkter som detta innebär. Prislappen per individ i ett livslångt utanförskap är mer än 15 miljoner kronor. Kostnaden för de 370 barn som beräknas hamna i ett utanförskap om inget görs, kan översättas till en årlig kostnad per Sundbybergsbo på 4700 kronor för dessa sju årskullar enligt denna analys.

Exempel från socioekonomiska analyser i samordningsförbund

Nedanstående exempel från Sörmland utgår från Ingvar Nilssons och Anders Wadeskogs modell. Modellen redovisar kostnaden för olika samhällsaktörer, utifrån de kostnadsberäkningar som arbetats fram för de olika målgrupperna. Kostnaderna är baserade på förlorade produktionsvärden samt skatteförluster utifrån att man inte arbetar, försörjningskostnader, olika former av försörjningsstöd, aktivitetsersättning eller sjukpenning, beroende på vilken målgrupp det handlar om. Resultatet utger sig inte för att vara exakt, utan det rör sig snarare om att visa vilka storleksordningar det handlar om.

Resultat från en socioekonomisk analys i Sörmland

Exemplet utgår från arbetslösheten 2012 i Sörmland på 8,7 procent, vilket motsvarar 14 490 personer. Kostnaden är, enligt de socioekonomiska beräkningarna, 5 miljarder kronor under ett år och fördelar sig på de olika samhällsaktörerna enligt tabell 2. De totala kostnaderna för arbetslösheten i Sörmland 2012 var lika stor som landstingets samlade skatteintäkter.

Samhällsaktörer	Kostnad
Landstinget	1,0 miljarder
Kommunerna	2,4 miljarder
Arbetsförmedlingen	200 miljoner
Försäkringskassan	1,0 miljarder
Rättsväsendet	300 miljoner
Övriga kostnader	40 miljoner
Summa	4,9 miljarder

Med stöd av den socioekonomiska modellen jämförs olika framtidsscenario utifrån nivån på arbetslösheten, för att se hur samhällets kostnader förändras. Kostnadsbilden ökar om arbetslöshet ökar från 8,7 procent till 13,7 procent. Kostnaden ökar då till en summa av storleksordningen 7,7 miljarder kronor. Kostnaden för ett mer positivt scenario där arbetslösheten går ner från 8,7 procent till 3,7 procent arbetslöshet skulle i detta scenario ge en kostnad på 2,1 miljarder kronor för Sörmland.

Ytterligare ett exempel på socioekonomisk analys av Finsam

Exempel på samhällsekonomisk analys av kostnader för och intäkter från två projekt som finansierats helt eller delvis av Samordningsförbundet Jönköping under år 2008-2009. Den absolut största och viktigaste vinsten i båda projekten är den hjälp projekten gett till många av dess deltagare i form av förbättrad rehabilitering. Även analys av de ekonomiska effekterna är viktig för att få fram underlag till beslut om nya satsningar. Därför har en samhällsekonomisk analys gjorts. I rapporten dras följande slutsatser:

- Projekt Från ohälsa till hälsa: Projektet förefaller vara lönsamt för samhället redan efter mindre än ett år och på 3 år beräknas projektet generera en samhällsvinst på närmare 6 mkr.
- Kvinnoprojektet, för kvinnor med långvarigt beroende av försörjningsstöd: Projektet förefaller vara lönsamt för samhället redan efter ett år och på 3 år beräknas projektet generera en samhällsvinst på över 7,2 mkr.

Scenariobeskrivning av framtida resultat för samordningsförbundet Sundbyberg

Samordningsförbundet i Sundbyberg skulle enligt förslaget ha en årlig budget på 2 mkr. Utöver detta finns möjlighet att gå med i av andra samordningsförbund redan startade ESF-projekt, samt att söka medel för att starta ESF-projekt. Kostnaden för anställda, lokal, styrelsen etcetera ligger på uppskattningsvis 1, 2 mkr årligen. Resterande 800 tkr ska läggas på insatser på strukturellnivå samt på individnivå. Målgruppen är de som är i behov av samordnade rehabiliteringsinsatser och som står långt från arbetsmarknaden. Enligt den socioekonomiska beräkningsmodellens antaganden skulle det då räcka med att 1 av 30 skulle gå till egen försörjning för att kostnaderna för samhällets olika aktörer skulle minska. För kommunen skulle det vara lönsamt redan på kort sikt om 1 av 3 skulle gå från utanförskap till egen försörjning efter en insats. 2018 bedöms vara ett uppstartsår då uppbyggnaden av förbundet är i fokus och några tydliga effekter av förbundets insatser går inte att förvänta sig detta första år. På längre sikt bedöms förbundets effekter löna sig i förhållande till det som staden lägger in i den gemensamma budgeten för det finansiella samordningsförbundet.

Tidsplan för bildandet av samordningsförbund i Sundbyberg

Beslut i social- och arbetsmarknadsnämnden i augusti 2017

Beslut i kommunstyrelsen i september 2017

Beslut i kommunfullmäktige i september 2017

Beslut i Stockholms läns landstings olika instanser tar 3-6 månader

Bildandet av samordningsförbundet Sundbyberg tidigast i juli 2018